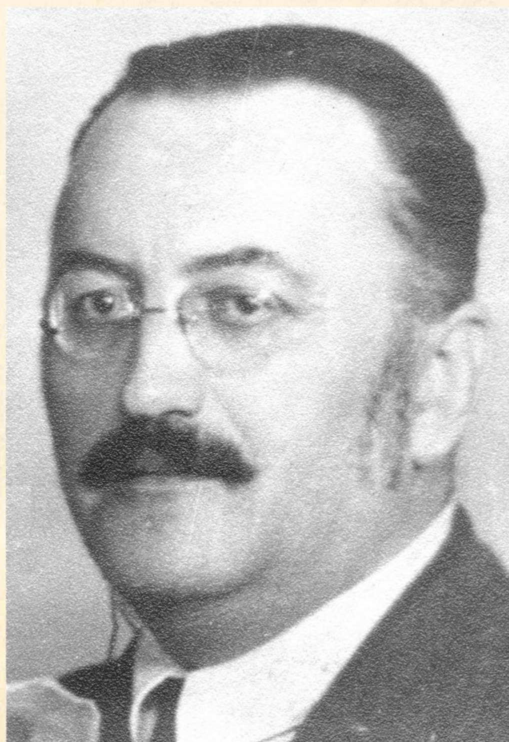
C O M E M O R A R E A

PROFESORULUI GHEORGHE NICHIFOR 1886 - 1946

După un calcul sumar, cred că, astăzi, nu există arhitect, matematician, inginer, inginer-chimis sau electrotehnician - între 43 -și 66 ani - care să nu-l fi avut, asistent sau profesor, să nu-l fi văzut sau citit, pe GHEORGHE NICHIFOR.

GHEORGHE NICHIFOR este unul din acei pionieri ai științei și pedagogiei românești, formați în țară de către prima mare pleiadă de profesori au Universității din Bucrești, și mai ales, formați și căliți în vîltoarea primului război mondial, cînd, tineri profesori și ostași, împleteau visuri de știință și de biruință națională, într-o Românie sugrumată și îndurerată.

Viața și activitatea lui GHEORGHE NICHIFOR, poartă de atunci pecetea jertfei. Fire modestă dar conștientă de sine, idealistă dar constructivă, străbate încet dar cu ardoare, toate treptele învățămîntului.

Consacrîndu-se, Geometriei descriptive, pe un serios fond general - matematic și cu o puternică intuiție geometrică, putem spune că GHEORGHE NICHIFOR s-a format și singur. El n-a avut, în București decît doi înaintași, pe ALEXANDRU ORASCU și pe EMIL PANGRATI, dintre care primul a fost și arhitect, iar amîndoi au fost pe rînd rectori ai Universității din București, miniștrii, iar al doilea și director al fostei Scoli Superioare de Arhitectură, astăzi Institutul nostru.

Mulțimea elevilor și studenților lui GHEORGHE NICHIFOR, de la liceul Matei Basarab dintre anii 1913 și 1921 ; de la Facultatea de științe, la mai multe secții, între anii 1912 - 1932 ; de la Arhitectură , între anii 1918 - 1942 și de la toate celelalte școli speciale pe unde a trecut, nu vor uita niciodată : claritatea și naturalețea cu care, de la catedră, pătrundea în spațiu ; ordinea desăvîrșită și rigurozitatea, cu care urmărea raționamentul și operațiile geometrice spațiale, transpunîndu-le convingător pe planul tablei.

Desenul său fin, precis și curat, făceau visibile secretele spațiului, ale suprafețelor, ale pliedrelor și curbelor în spațiu, ale proprietăților lor intrinseci și de legătură.

Turnînd în toate, viață din viața sa, profesorul GHEORGHE NICHIFOR a fost un artist al catedrei cu un deosebit dar de a produce revelații geometrice - spațiale, în ascultători. Cu aceiași grije de a ilustra diverse suprafețe și operații geometrice în spațiu și cu aceiași

găurie artistică, el a construit cu mîna proprie, modele geometrice delicate și perfecte.

Ținea o evidență clară a tuturor studenților săi, urmărindu-le, cu dragoste și interes, evoluția. Mîndria sa cea mai mare, fiind studenții săi cei mai buni, din care unii de față.

+
+ +

Profesorul GHEORGHE NICHIFOR represintă o atreia generație, pornind de la țară. Căci, bunicul său țăran era, la Cîrnicemi lîngă Iași, venind se pare din munții Bacăului. Unul din fii acestuia devine muncitor CFR-ist la Iași, se însoară cu o harnică gospodăăăăcu o harnică gospodină de origine bucovineană, și vine la Bucureşti, la un frate al său, Curînd la 23August 1886 se naște primul fiu al lor GHEORGHE NICHIFOR, iar tatăl ocupă mai departe, în Bucureşti, o funcție de factor poștal pînă la pensie.

GHEORGHE NICHIFOR termină școala primară la " Antim ", intră apoi la " Colegiul Sf. Sava ", de unde, spre a urma secția reală, trece la liceul " Mihai Viteazul ", pe care îl termină în 1904.

Remarcat și încurajat de profesorul de matematici C.GEORGESCU, o fală a vechiului învățămînt secundar, începe activitatea sa la " Gazeta Matematica " - acea strălucită școală de știință, etică și patriotism care a serbat de curînd 7o ani de existență ; activitate pe care o continuă ca student la Facultatea de științe din Bucureşti. La această Facultate, secția de Matematici, unde a avut ca profesori pe DAVID EMANUEL, GHEORGHE TITEICA, BUNGETEANU PANGRATI și alții. In 19o7, după trei ani de studii neobosite, fiind mereu bursier prin concurs ; obține licența în științele matematice cu nota " Foarte Bine" și cu un premiu pentru aprecierea de " Cel mai distins licentiat în seria sa ".

In martie 1908, trece examenul de capacitate pentru învățămîntul secundar, fiind clasificat al treilea (cu media 9,37) la Matematici și primul (cu media 9,62) la Astronomie.

Este numit profesor la liceul " Petru Rareș " din Piatra Neamț, de unde însă este detașat la " Seminarul central " din Bucureşti.

In 1913, GHEORGHE NICHIFOR, este transferat și numit profesor definitiv la liceul

.. // ..

" Meteř Basarab", unde funcţinnează pînă în 1921 şi unde a avut străluciţi elevi, azi mari matematicieni.

In acelaş timp, a fost distins, pentru merite didactice, şi prin " chemarea " ca profesor la Seminarul Pedagogic Universitar.

Dar, în arzătoarea dorinţă de a se perfecţiona şi a se specializa, într-un domeniu în care simţea el chemare, GHEORGHE NICHIFOR, îşi începe, în paralel şi activitatea în învăţămîntul superior. Astfel în 1912 îl găsim asistent onorific pe lîngă catedra de Geometrie descriptivă a lui TRAIAN LALESCU unde în 1914, devine asistent provizoriu.

In timpul războiului din 1916 - 1918, deci pe la 30 ani îl găsim la Serviciul Cenzurii Militare, la Iaşi. Aici fiind, primeşte însărcinarea cu Cursul de geometrice descriptivă şi şefia de lucrări grafice pe lîngă catedra de geometrie proiectivă a profesorului VICTOR COSTIN, de la Universitatea Mihăileană, şi în mai 1918 suplineşte catedra de geometrie descriptivă la Scoala de Poduri şi Sosele din Bucureşti, în refugiu la Iaşi.

La Bucureşti, în primul an şcolar 1918 - 1919 după război la Facultatea de ştiinţe primeşte două însărcinări : suplinirea profesorului EMIL PANGRATI plecat în misiune la Paris şi ţinerea de cursuri speciale cu studenţii demobilizaţi.

La 1 iulie 1919, GHEORGHE NICHIFOR, este numit Conferenţiar la noua Universitate din Cluj, la organizarea căreia ia parte, îne cadrul facultăţii de ştiinţe. Dar, în ianuarie 1920, este numit Conferenţiar provizoriu la Facultatea de ştiinţe din Bucureşti, Secţia de Chimie industrială şi Electrotehnică (nou înfiinţate), rămînînd astfel să secondeze la cursul său, atît la secţia de Matematici cît şi la Scoala Superioară de Arhitectură pe profesorul EMIL PANGRATI, care pe lîngă misiuni în străinătate, devine rectorul universităţii şi apoi directorul şcolii Superioare de Arhitectură.

In fine, în anul 1927 este numit profesor titular la Scoala Superioară de Arhitetură, Institutul " Ion Mincu ", de astăzi, şi în anul 1931 profesor agregat la Institutele tehnice, de chimie industrială şi de electrotehnică, din Facultatea de Stiinţe.

Profesorul GHEORGHE NICHIFOR este scos la pensie în anul 1942, la 55 ani, înainte de vreme şi în depline posibilităţi, dar în virtutea unei legi antonesciene care fixase o limită de

.. // ..

erviciu de 35 ani, şi lui GHEORGHE NICHIFOR i s-au memorat şi anii de ajutor de secretar
acultatea de Stiinţe (căci ocupase această funcţie pentru a se întreţine) şi cei de
tenţă onorifică.

Părerea lui de rău a fost fără margini, iar la arhitectură în 1941, a fost emoţionantă,
şi mult repetată pînă la moarte, care nu a întîrziat nici ea. Pentru că la 3 aprilie
,,profesorul GHEORGHE NICHIFOR ne-a părăsit definitiv.

+
+ +

In afară de această activitate didactică oficială profesorul GHEORGHE NICHIFOR a fost
t la diferite alte şcoli speciale ca Seminarul " Nifon ", Scoala Normală, Scolile Mili-
de geniu, Scoala de Topometrii şi altele.

Pe de altă parte, a îndeplinit şi funcţii ad-tive şi de control : a fost secretarul
ităţii de Stiinţe între anii 1913 - 192o, Inspector în învăţămîntul secundar (1922 -
), apoi a făcut parte din comisiile de elaborare a propunerilor de specialitate pentru
ţămîntul superior.

+
+ +

In toată această frămîntare, între învăţămîntul secundar şi superior, între Bucureşti-
- luj străbătînd condiţii grele, de început inclusiv un război care desigur a frînat
utul ; profesorul GHEORGHE NICHIFOR a lucrat, a învăţat în dreapta şi în stînga, - de
ori fără a-şi vedea statornicită o situaţie - dar şi învaţă, învaţă continuu.

Din liceu, corespondent la " Gazeta Matematică " rezolvă şi propune probleme grele,
ică note, iar în 191o devine membru al 3 - lea al acestei distinse Gazete. In timpul
iului la Iaşi, devine casierul Gazetei Matematica, apoi face parte din redacţia Gazetei
193o - 32 din delegaţia acestuia.

Pe lîngă numeroase articole şi note de geometrie, în anul 1914, publică un studiu mai ampl
e Analiză " Asupra ecuaţiei complete de tip hiperbolic ".

.. // ..

In iulie 1921, GHEORGHE NICHIFOR, îşi susţine teza de doctorat cu titlul " Un sistem de proiecţiune şi o clasă de suprafeţe riglate " în faţa unei comisiuni formate din profesorii EMIL PANGRATI, GHEORGHE TITEICA şi DR.BUNGETEANU obţinînd menţiunea " Magna cum laude " elogiat în deosebi de GHEORGHE TITEICA.

In iulie 1924, îşi trece examenul de docenţă cu o nouă lucrare originală " Un mod de prezentare plană a spaţiului " - după care este numit, în februarie 1925 conferenţiar definitiv la Facultatea de Stiinţe din Bucureşti.

La " Societatea română de ştiinţe, Secţia Matematici " începînd din 1912, GHEORGHE NICHIFOR făcea dese comunicări ca :

" Traiectorii ortogonale ale unei clase de suprafeţe riglate ".

" Asupra dreptelor şi planelor echirezultante " şi altele.

S-a ocupat de istoria matematicilor la noi în ţară, în conferinţe şi articole.

A publicat numeroase manuale de învăţămînt secundar începînd cu " Cosmografia " apărută în 1911 şi 1914"

" Geometria descriptivă pentru cl.VII reală " apărută în 1913 apoi în 192o, 25, 3o, 35 şi transformată în :

" Cursul de geometrie descriptivă partea I " apărută în 1941 şi 1945.

Alte diverse manuale a publicat în colaborare cu profesorul secundar C.Cîrdea începînd din 193o ".

Cursurile universitare, numeroase, au fost scoase pentru fiecare facultate sau secţie, de către studenţi şi stenografi şi au avut o largă circulaţie. Puţinele exemplare care se mai găsesc şi astăzi, sînt foarte preţioase.

Ele însă nu reflectă decît parţial munca an de an şi zi de zi a lui GHEORGHE NICHIFOR pentru ţinerea acelor cursuri.

Zecile de caiete şi sutele de fişe şi notiţe, deosebit de îngrijite, cu scrisul mărunt, dar aproape caligrafic, cu figurile mici dar clare, cu o trăsătură, sigură, toate cu mîna liberă sînt şi astăzi o încîntare pentru specialist şi nespecialist.

Extrase, traduceri, comentarii, reveniri, analogii, inclusiv scrisul şi figurile, reflectă

o deosebită frămîntare întru dăruirea învățăturii, după ce ea va fi devenit propria lui viață.

Intîlnim la un moment dat, de exemplu, o schiță reprezentînd comportarea la infinit a torului fiind făcută adică vizibilă, trecerea torului de două ori prin cercul imaginar de la infinit al tuturor sferelor (absolutul spațiului euclidian).

Sînt de remarcat la cursurile universitare ale lui GHEORGHE NICHIFOR două lucruri :

Intîi, ideia care se vădește în lecțiile de deschidere, că geometria descriptivă este și o tehnică a desenului dar și o metodă în geometria pură sintetică.

Al doilea, însăși această metodă care se vădește în desfășurarea cursurilor și anume : continua legătură a geometriei descriptivă ca reprezentare plină, riguroasă a spațiului cu geometria analitică și cu geometria diferențială.

Adică, spre deosebire de înaintașii lui și chiar de unii autori contemporani lui, GHEORGHE NICHIFOR, datorită și temeinicei însușiri a celorlalte discipline matematice, utilizează geometria analitică uneori în deschiderea drumului în geometria descriptivă. Dar de multe ori utilizează geometria descriptivă în înfățișarea proprietăților de geometrie diferențială. Cu alte cuvinte, la GHEORGHE NICHIFOR problemele de mișcare, modul de generare al curbelor și suprafețelor, proprietățile lor locale, intrinseci sînt făcute vizibile, prin geometria descriptivă. Credem că în acest sens, GHEORGHE NICHIFOR a permis unor metode care, se pare astăzi, sînt actuale. De exemplu cartea de geometrie descriptivă a lui Siebenthal de la Zürich este - pe lîngă altele - plină de considerații analitice și diferențiale.

GHEORGHE NICHIFOR, privind cum spune în introducerea tezei " Sistemul Monje ca transformare de figuri ", ajunge la primele generalizări ale acestuia : o dublă proiecție obligă, dar au grije s-o introducă acolo unde devine necesarp, adică cea mai potrivită metodă la problema respectivă, ca în lucrarea " Asupra dreptelor și planelor echirezultante " în care rezolvă pe această cale, și o generalizează o problemă a lui Paul Apell.

In schimb, la institutele tehnice, inclusiv la Arhitetură, GHEORGHE NICHIFOR, punea accentul pe desen, pe geometria descriptivă ca bază a unui desen tehnic riguros.

.. // ..

Cu aceiaşi acurateţă şi cu multă precizie găsim printre caietele lui notiţe de la cursurile speciale de geometrie superioară a lui TITEICA (suprafeţe izolate) ale lui N. ABRAMESCU la Cluj (Cinematica mediilor deformabile) şi altele . Găsim şi caiete privind ciclografia, metrofotografia,etc.,.Adică multe studii oarecum pentru sine, de vreme ce nu le-a predat vre-o dată.

Linia, sau nota, dominant didactică a lui GHEORGHE NICHIFOR, s-a prelungit cu o altă activitate : de popularizare a ştiinţei.

Incepînd din 1926, a fost colaboratorul permanent al Ziarului Stiinţelor şi Călătoriilor, unde a scris aproape număr de număr cîte un articol, scurt şi viu, mai ales în domeniul astronomiei, apoi în domeniul biografiei oamenilor de ştiinţă celebrii şi în domeniul legăturii dintre ştiinţă şi tehnică. De asemenea a colaborat la revista " Natura " şi la " Revista Tinerimei Române ".

A fost încă, un distins conferenţiar la Radio. Trebuie spus, că stilul de muncă a lui GHEORGHE NICHIFOR, împletirea unui sens practic cu unul teoretic pentru a dărui, mai departe tineretului, rezultate vii expresive, se prelungeşte şi el, în urmaşii lui, distinsul medic EMIL NICHIFOR şi colega noastră Conferenţiar inginer ANTOANETTA NICHIFOR - DABIJA; precum şi în mulţi dintre foştii lui elevi care l-au ascultat, l-au apreciat şi l-au iubit.

In fosta şcoală superioară de Arhitetură considerîndu-l, întîi, pe titularul EMIL PANGRATI şi apoi urmîndu-i la catedră în Academia de Arhitectură şi Facultatea de Arhitectură din cadrul Politehnicei, cum s-a numit succesiv Institutul nostru ; Profesorul GHEORGHE NICHIFOR, a fost în mod deosebit ascultat şi iubit, atît pentru ştiinţa şi darul său didactic cît şi pentru arta desenului său, şi pentru însăşi arta predării, în totul, de la claritatea ideei, prin rigurozitatea demonstraţiei, pînă la ţinuta demnă, gravă şi totuşi umană, la vocea adînc nuanţată şi pînă la eleganta mînuire a cretei. Arhitecţii de astăzi, care l-au ascultat, au fost pătrunşi, pe această cale, de esenţa geometriei descriptive şi de aceea îi păstrează o neştearsă amintire.

PROF.ARH.ADRIAN GHEORGHIU